

УДК 94(477.83):334.735"19"
DOI: 10.24919/2312-2595.6/48.228496

Оксана МЕДВІДЬ

кандидатка історичних наук, доцентка кафедри історії України, Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка, вул. Івана Франка, 24, м. Дрогобич, Україна, індекс 82100 (oksana-medvid@bk.ru)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8777-9760>

ResearcherID: <http://www.researcherid.com/rid/F-9444-2018>

Бібліографічний опис статті: Медвідь, О. (2021). Діяльність української споживчої кооперації на Дрогобиччині у 20–30-х рр. ХХ ст. *Проблеми гуманітарних наук: збірник наукових праць Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Серія Історія*, 6/48, 281–292. doi: <https://doi.org/10.24919/2312-2595.6/48.228496>.

ДІЯЛЬНІСТЬ УКРАЇНСЬКОЇ СПОЖИВЧОЇ КООПЕРАЦІЇ НА ДРОГОБИЧЧИНІ у 20–30-х рр. ХХ ст.

Анотація. *Мета дослідження* – охарактеризувати діяльність українських споживчих кооперативів на Дрогобиччині у 20–30-х рр. ХХ ст., показати їх роль в економічному захисті галицького населення у міжвоєнній Польщі. **Методологія дослідження** ґрунтується на принципах історизму, системності, науковості, авторської об'єктивності, а також на використанні загальнонаукових та спеціально-історичних методів. **Наукова новизна** полягає у дослідженні розвитку споживчої кооперації Дрогобиччини в 20–30-х рр. ХХ ст. **Висновки.** Споживча кооперація на Дрогобиччині у міжвоєнний період була представлена двома організаціями – «Народною торгівлею» та «Центросоюзом». Ці два центри активно співпрацювали з метою розвитку господарсько-споживчої кооперації. Українська споживча кооперація у міжвоєнний період зміцнювала свої позиції, мала на меті підвищити якість життя та посилити економічну самостійність українців Галичини, сприяла зростанню національної свідомості.

© Оксана Медвідь, 2021

ISSN 2312-2595 (Print) ISSN 2664-3715 (Online)

Ключові слова: кооперативний рух; споживча кооперація; «Народна торгівля»; «Центросоюз»; Ревізійний Союз українських кооперативів.

Oksana MEDVID

PhD (History), Associate Professor, Department of History of Ukraine, Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University, 24, Ivan Franko Str., Drohobych, Ukraine, postal code 82100 (oksanamedvid@bk.ru)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8777-9760>

ResearcherID: <http://www.researcherid.com/rid/F-9444-2018>

To cite this article: Medvid, O. (2021). Dіialnist ukraїnskoi spozhyvchoї kooperatsii na Drohobychchyni u 20–30-kh rr. XX st. [The Activity of Ukrainian Consumer Cooperatives in Drohobych region in the 1920–1930s]. *Problemy humanitarnykh nauk: zbirnyk naukovykh prats Drohobytskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Ivana Franka. Seriia Istoriiā – Problems of Humanities. History Series: a collection of scientific articles of the Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University*, 6/48, 281–292. doi: <https://doi.org/10.24919/2312-2595.6/48.228496> [in Ukrainian].

THE ACTIVITY OF UKRAINIAN CONSUMER COOPERATIVES IN DROHOBYCH REGION IN THE 1920–1930s

Summary. *The purpose of the study is to characterize the activities of Ukrainian consumer cooperatives in the Drohobych region in the 1920s and 1930s to show their role in the economic protection of the Galician population in the interwar Poland. The research methodology is based on the principles of historicism, systematization, scientificity, authorial objectivity as well as the use of general scientific and special-historical methods. The scientific novelty lies in the study of the development of consumer cooperation in Drohobych in the 1920s – 1930s. Conclusions.* Consumer cooperation in the Drohobych region in the interwar period was represented by two organizations – "Narodna Torhivlya" (People's Trade) and "Tsentrsouz" (the Central Union). These two centers cooperated actively in order to develop economic and consumer cooperation. Ukrainian consumer cooperation in the interwar period strengthened its position aimed at improving the quality of life, strengthening the economic independence of the Ukrainians in Galicia and contributing to the growth of their national consciousness.

Key words: *cooperative movement; a consumer cooperative; "Narodna Torhivlya" (People's Trade) and "Tsentrsouz" (the Central Union); Audit Union of Ukrainian cooperatives.*

Постановка проблеми. На сучасному етапі Україна намагається подолати економічну відсталість від провідних європейських держав. Для розуміння теперішніх економічних реалій є цінним досвід кооперативних установ українців у міжвоєнній Польщі, адже економічна самодостатність – це одна зі складових політичної самостійності. Активний учасник кооперативного руху Галичини 1920–1930-х рр. А. Жук у своїх виступах зазначав: «Кооперативний рух, виникаючи з причин економічних і соціальних, з природи річи має і мусить мати характер боротьби національної, боротьби за самостійне національне існування» (Жук, 1935).

Після завершення Першої світової війни та внаслідок поразки визвольних змагань Східна Галичина опинилася у складі Польщі. Українці зазнавали не лише національного, а й економічного тиску з боку окупаційної польської влади. З огляду на несприятливі умови українське населення могло розгорнути господарську ініціативу лише в дрібному бізнесі. З метою захисту економічних інтересів українці створюють кооперативи, чільне місце серед яких займали споживчі установи.

Аналіз останніх досліджень. У 1920–1930-х рр. з'явилися праці вітчизняних дослідників про економічне життя Східної Галичини. Значну цінність мають збірники статей «Крайове господарське товариство "Сільський господар" у Львові 1899–1944 рр.». Зокрема, відомий громадсько-політичний діяч К. Левицький аналізував діяльність кооперативних установ та закликав їх до співпраці (Левицький, 1934). Директор українського Кооперативного ліцею Ревізійного союзу українських кооперативів у Львові, науковець І. Витанович у монографії «Історія українського кооперативного руху» проаналізував діяльність кооперативних установ Східної Галичини. Він стверджував, що кооперація «допомагала зміцнити здоровий патріотизм населення, збагатила його реальнішим змістом» (Витанович, 1964, с. 480–481). А. Жук у праці «Українська кооперація в Польщі» охарактеризував роль західноукраїнських кооперативних установ у справі економічного самозахисту українського населення (Жук, 1935). Ю. Павликовський розкрив засади діяль-

ності українських кооперативних установ Східної Галичини у 20–30-х рр. ХХ ст., наголошував, що кооперація «є однією з віток життя – змагань українського народу» (Павликовський, 1934). Значний матеріал про розвиток української кооперації на Дрогобиччині у міжвоєнний період вміщено у збірнику «Дрогобиччина – земля Івана Франка».

Після відновлення державної незалежності України у 1990-х рр. посилися інтерес українських істориків до вивчення не лише політичної боротьби, а й економічної самоорганізації галичан у міжвоєнний період. У колективних монографіях «Історія кооперативного руху», «Історія споживчої кооперації України», «Українські кооператори», а також у працях дослідників С. Гелея (2016), З. Струка (2000), Р. Матейка (2001) та інших поруч з аналізом кооперативного руху на західноукраїнських землях побіжно характеризується розвиток споживчої кооперації Дрогобиччини.

Мета статті – розкрити діяльність споживчих кооперативів на Дрогобиччині у 1920–1930-х рр., показати їх роль в економічному захисті українського населення Галичини у міжвоєнній Польщі.

Реалізація поставленої мети передбачає розв’язання таких **завдань**:

– проаналізувати діяльність у сільській місцевості Дрогобицького повіту споживчих кооперативних товариств «Центро-союзу»;

– розкрити значення товариства «Народний дім» для західноукраїнської кооперації;

– дослідити основні напрями діяльності споживчих кооперативів Дрогобиччини;

– показати вплив споживчої кооперації на економічне становище галичан у міжвоєнний період.

Виклад основного матеріалу. 29 жовтня 1920 р. польський уряд видав закон, який дозволяв створювати національні кооперативні об’єднання, гарантував дотримання основних демократичних принципів кооперативного руху – вільне і відкрите членство, нескладний спосіб заснування і реєстрації кооперативів тощо.

Польські правлячі кола переслідували українських кооператорів, а польське військо грабувало кооперативи. Зокрема, у 1922 р., поряд з іншими було пограбовано кооператив «Народний дім» у Дрогобичі. Незважаючи на перешкоди, що чинила польська

влада, кооперативний рух консолідувався, українська кооперація ставала дедалі економічно активнішою.

Важливе місце у кооперативному русі у міжвоєнний період належало споживчій кооперації, яка на Дрогобиччині, як і загалом у Східній Галичині, почала відроджуватися на початку 1920-х рр. Кооперативи Східної Галичини у міжвоєнний період мали розгалужену організацію. Вони об'єднувалися у Ревізійний союз українських кооперативів з центром у Львові, який складався з повітових союзів українських кооперативів. У 1922 р. виник повітовий осередок споживчої кооперації у Дрогобичі. Він об'єднував 53 низові кооперативи із закупівлі та продажу різних споживчих товарів. В різні часи керівниками Дрогобицького повітового союзу українських кооперативів були Ілько Яворський, Петро Новосельський, Дмитро Німилович та ін.

У цей період в Галичині українська споживча кооперація мала два центри: «Народну торгівлю» та «Центросоюз». Членами «Народної торгівлі» могли бути і фізичні, і юридичні особи, а членами «Центросоюзу» – лише юридичні. У другій половині 1920-х рр. ці осередки співпрацювали. У 1925 р. між ними була підписана угода про те, що «Центросоюз» не організовуватиме власні споживчі відділи, а замовлення своїх членів будуть передавати «Народній торгівлі». Ця угода сприяла зміцненню та розвитку організації. Вона діяла до 1930 р. Саме тоді «Центросоюз» почав організовувати власні споживчі відділи. У 1938 р. на Дрогобиччині діяло 35 споживчих кооперативів.

У 1925 р. склалася триступенева та двоступенева форма організації української кооперації. Господарсько-споживча кооперація, яка включала сільські кооперативи, повітові та окружні союзи, «Центросоюз» прийняла триступеневу систему організації, а міська споживча кооперація, яка складалася з «Народної торгівлі» та міських споживчих кооперативів, мала двоступеневу форму.

У Дрогобичі філія централізованого об'єднання споживчих кооперативів «Народна торгівля» розміщувалася в Народному домі, займала три кімнати і підвал. Тривалий час її очолював О. Нестор.

«Народна торгівля» мала власні склади на території всієї Західної України. Такий склад у Дрогобичі був одним з найприбутковіших. На ньому торгували товарами першої необхідності:

крупями, борошном, цукром, сіллю тощо. Також у крамницях «Народної торгівлі» можна було придбати чужоземні товари – каву, чай, какао, вініль.

У «Народній торгівлі» товари йшли за твердими цінами, на відміну від польських чи єврейських магазинів, де можна було торгуватися. За бажанням покупця товар доставляли за мінімальну плату додому спеціальним ручним візком.

Кооператив «Народна торгівля» активно співпрацював з українськими селянами та закуповував у них мед, гриби, горіхи, мак.

Кооператив «Центросоюз» у 1920-х рр. працював у напрямі доставки та збуту товарів. У листопаді 1925 р. була підписана угода з «Народною торгівлею» про спільну закупівлю продукції на ринках. Це дало можливість організувати нові відділи й активізувати роботу. Так, за сприяння «Центросоюзу» у 1932 р. в Дрогобичі було утворено кооператив «М'ясозбут». Слід зауважити, що подібний кооператив у Львові розпочав роботу лише у 1934 р. У 1932–1934 рр. «М'ясозбут» очолював Ю. Саварин, а згодом до 1939 р. – Богдан Іваницький. Приміщення для переробки та продажу м'ясних виробів виділив Український Базар, але воно не було належно облаштоване. Щотижня «М'ясозбут» переробляв п'ять-шість свиней. Його вироби були високої якості та за доступними цінами, тому й користувалися попитом, а ковбасу і полядницю відправляли до Варшави. У 1939 р. в цьому кооперативі працювали п'ять осіб. Приватні різники остерігалися конкуренції, тому неодноразово погрожували персоналу та керівництву цього кооперативу. Та вже наприкінці 30-х рр. кооператив «М'ясозбут» набув широкої популярності і був конкурентоспроможним на ринку.

Інколи польські кооперативи купували товар у «Центросоюзі». Робили це тому, що тут були значно нижчі ціни на продукцію, яку виробляли українські підприємства. Це, наприклад, мило та свічки, цикорій «Луна» та замітник кави «Пражінь», паперці «Калина», паста фірми «Еlegant», солодощі «Фортуни Нової», мармелад «Продукції», порошки для печива «Алое», «Фімози», «Декоро». Ці товари були високої якості та за конкурентоспроможними цінами, появлялися на ринку в основному через українську кооперацію.

У 1935 р. в Дрогобичі Повітовий союз українських кооперативів заснував промислову крамницю зі швейною майстернею. Директором був В. Колінко. У цьому магазині працювали чотири робітники. Відділ мав високоякісні тканини для пошиття одягу та хустини за цінами, значно нижчими від тих, що були на ринку.

У 1937 р. відкрито кооперативну крамницю «Скуп збіжжєвих продуктів». До цього таким видом торгівлі займалися лише приватні особи. Цього ж року було розпочато власне виробництво свічок. Цим відділом керував інженер-хімік Я. Кобрин. Свічки вироблялися з нафти та нафтового воску.

На Дрогобиччині, як і загалом на західноукраїнських землях, споживча кооперація організовувала та фінансувала кооперативно-торгівельні заклади, які займалися підготовкою кадрів торговельних і промислових спеціалістів не тільки для кооперації, але й для приватних підприємств. Як стверджує С. Гелей, «Велика частина українських кооператорів, відпрацювавши деякий час у споживчій кооперації і набувши відповідного торговельного досвіду, відкривала приватні крамниці. Ці представники українського "третього стану" на своїх фірмових бланках до звання "купець" додавали – "колишній працівник "Народної торгівлі"» (Гелей, 1996, с. 51).

Як зазначалося, у 1922 р. виник Повітовий союз українських кооперативів у Дрогобичі. У 1938 р. Головою його Наглядової ради став С. Витвицький – місцевий адвокат та посол Сейму від УНДО. Він доклав значних зусиль для розбудови та укріплення кооперативів Дрогобиччини. До Наглядової ради входили о. Г. Канда – парох Лішні, о. Т. Німилович – парох Унятич, п. Тимочко – директор народної школи у Доброгостові, п. Т. Ваврик з Тустанович, п. І. Дуцяк з Доброгостова.

Наприкінці 1930-х рр. керівником в організаційного відділу Повітового союзу в Дрогобичі був О. Зозуляк, членами дирекції відділу працювали Г. Баранник та Д. Німилович. Завданнями цього відділу були: організація кооперативів по селах та налагодження їх роботи; інструктаж керівних органів про працю згідно зі статутом; поширення кооперативної ідеї; проведення навчання працівників у низових кооперативах; ведення податкових документів тощо. В організаційному відділі працювала також Т. Попелівна,

яка дбала про естетичний нагляд за крамницями та поширення кооперативної ідеї серед жіноцтва Дрогобицького повіту (Скоцилас, 1993, с. 509).

Українські споживчі кооперативи у своїй діяльності керувалися низкою нормативно-правових документів, зокрема «Регуляміном для контрольних комітетів», «Регуляміном службовим» та ін. У них визначалися права та обов'язки працівників, а також наголошувалося про обов'язкове вживання української мови: «Кожен член персоналу обов'язаний єсть так в службі, так і в приватнім життю, і перед властями уживати української мови в слові і письмі. В зносинах з гістьми в часі служби належить уживати такої мови, якої гість уживає» (*Регулямін Службовий*, 1896).

Окрім організаційної праці, Повітовий союз забезпечував низові кооперативи різними товарами, необхідними для населення. Це – споживчі товари, сільськогосподарське знаряддя, шкіра на взуття, насіння, децю з будівельних матеріалів, вапно та товари для домашнього вжитку.

Споживчі кооперативи існували у кожному селі та мали свої крамниці, а у великих селах – Меденичі, Грушів, Дорожів, Літиня, Уличне – їх було по дві. У 1938 р. в Дрогобичі налічувалося понад 40 українських приватних і кооперативних крамниць, а у Дрогобицькому повіті – понад 200 підприємців, які обслуговували понад 200 тисяч мешканців повіту у 72 громадах.

Наприкінці 1930-х рр. торговельні операції Повітових союзів значно зросли. Їх обороти станом на 1938 р. подано в таблиці.

Назва кооперативу	Обороти (тис. злотих)	Власні фонди (тис. злотих)
Товарові кооперативи	1632779	199669
Сільськогосподарські продукти	1247351	133250
Центросоюз	340985	11765
Низові кооперативи	478935	93874
Міська споживча кооперація	154356	28076
Народна торгівля	50463	24180
Міські споживчі гуртівні	61890	12295
Міські різні	42003	16227

Молочарська кооперація	216993	35860
Маслосоюз	121180	7525
Районові молочарні	95813	28425
Різні сільськогосподарські кооперативи	14079	2483

З поданої таблиці видно, що торговельні обороти Повітових союзів становили майже 43 млн. злотих, а власні фонди – близько трьох мільйонів злотих. Важливе місце в цій динамічній кооперативній організації займав Повітовий союз українських кооперативів у Дрогобичі як один з 27 Союзів української кооперації на західноукраїнських землях.

Висновки. Споживча кооперація на Дрогобиччині у міжвоєнний період була представлена двома організаціями – «Народною торгівлею» та «Центросоюзом». Ці два центри активно співпрацювали з метою розвитку господарсько-споживчої кооперації. У 1938 р. на Дрогобиччині діяло 35 споживчих кооперативів.

Українська споживча кооперація у міжвоєнний період зміцнювала свої позиції, мала на меті підвищити якість життя та посилити економічну самостійність українців Галичини, сприяла зростанню національної свідомості. Кооперативи виховували патріотично налаштованих фахівців, поширювали національну ідею, були засобом протидії полонізації українського населення Галичини.

Джерела та література

- Аліман, М., Бабенко, С., Гелей, С. та ін. (1996). *Історія споживчої кооперації України*. Львів: Ін-т українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України.
- Бабенко, С., Галук, В., Гелей, С. та ін. (1995). *Історія кооперативного руху*. Львів: Ін-т українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України.
- Витанович, І. (1964). *Історія українського кооперативного руху*. Нью-Йорк: Товариство українських кооператорів.
- Гелей, С. (1996) «Народна торгівля» – перше споживче товариство в Галичині. *Споживча кооперація України: історичні та соціально-економічні аспекти*: зб. наук. пр. (с. 44–54). Київ: «Вісті».
- Гелей, С. (2011). *Від національної ідеї до державності: вибрані статті з історії України, політології, теорії та історії кооперації*. Львів: Вид-во Львівської комерційної академії.

- Гелей, С. (2016). *Про ідеї, героїв і політику: вибрані статті та повідомлення*. Львів: Вид-во Львівського торговельно-економічного університету.
- Гелей, С. (Ред.). (1999). *Українські кооператори* (Т. 1–2). Львів: Коопосвіта.
- Жук, А. (1935). *Українська кооперація в Польщі*. Львів: Накладом автора.
- Коберський, К. (1939). *Буквар кооперації: Для вжитку самоосвітників, кооперативних курсів, вишколу хліборобської молоді*. Львів.
- Крайове господарське товариство «Сільський господар» у Львові 1899–1944 рр. (1970). Нью-Йорк: [Б. в.].
- Левицький, К. (1934, 14 жовтня). Наша ощадність і господарність. *Господарсько-кооперативний часопис* (с. 4). Львів.
- Матейко, Р. (2001). Віхи історії українського кооперативного молочарства. *Українська кооперація: історичні та соціально-економічні аспекти*, 2, 159–163. Львів.
- Павликовський, Ю. (1934). На профілях етапів кооперативної думки і чину. *Кооперативна республіка* (Ч. 1).
- Регулямін Службовий «Народної торгівлі» общества зареєстрованого з орган. порукою у Львові. (1896). Львів: Накладом Народної торгівлі. З друкарні Наукового Товариства ім. Шевченка під зарядом К. Беднарського.
- Савчук, Б. (1999). *Просвітницька та соціально-економічна діяльність українських громадських товариств у Галичині (остання третина XIX ст. – кінець 30-х років XX ст.)*. Івано-Франківськ: Плай.
- Скочиляс, І. (1993). Повітовий союз українських кооперативів в Дрогобичі. *Дрогобиччина – земля Івана Франка*, 1, 509–514. Дрогобич: Бескид.
- Струк, З. (2000). *Діяльність українських кооперативів у Західній Україні (1921–1939 рр.)*. Львів: ВЦ Львів. ун-ту.

References

- Aliman, M., Babenko, S., Helei, S. et al. (1996). *Istoriia spozhyvchoi kooperatsii Ukrainy [History of consumer cooperation of Ukraine]*. Lviv: In-t ukrainoznavstva im. I. Krypiakevycha NAN Ukrainy [in Ukrainian].
- Babenko, S., Haliuk, V., Helei, S. et al. (1995). *Istoriia kooperatyvnoho rukhu [History of the cooperative movement]*. Lviv: In-t ukrainoznavstva im. I. Krypiakevycha NAN Ukrainy [in Ukrainian].
- Vytanovych, I. (1964). *Istoriia ukrainskoho kooperatyvnoho rukhu [History of the Ukrainian cooperative movement]*. Niu-York: Tovarystvo ukrain-skykh kooperatoriv [in Ukrainian].

- Helei, S.** (1996) «Narodna torhivlia» – pershe spozhyvche tovarystvo v Halychyni ["People's Trade" is the first consumer society in Galicia]. *Spozhyvcha kooperatsiia Ukrainy: istorychni ta sotsialno-ekonomichni aspekty – Ukrainian cooperation: Historical and socio-economic aspects* (pp. 44–54). Kyiv: «Visti» [in Ukrainian].
- Helei, S.** (2011). *Vid natsionalnoi idei do derzhavnosti: vybrani staty z istorii Ukrainy, politolohii, teorii ta istorii kooperatsii [From the national idea to statehood: selected articles on the history of Ukraine, political science, theory and history of cooperation]*. Lviv: Vyd-vo Lvivskoi komertsiiinoi akademii [in Ukrainian].
- Helei, S.** (2016). *Pro idei, heroiv i polityku: vybrani staty ta povidomlennia [About ideas, heroes and politics: selected articles and messages]*. Lviv: Vyd-vo Lvivskoho torhovelno-ekonomichnoho universytetu [in Ukrainian].
- Helei, S.** (Ed.). (1999). *Ukrainski kooperatory [Ukrainian cooperators]*. (Vols. 1–2). Lviv: Kooposvita [in Ukrainian].
- Zhuk, A.** (1935). *Ukrainska kooperatsiia v Polshchi [Ukrainian cooperation in Poland]*. Lviv: Nakladom avtora [in Ukrainian].
- Koberskyi, K.** (1939). *Bukvar kooperatsii: dlia vzhytku samoosvitnykiv, kooperatyvnykh kursiv, vyshkolu khliborobskoi molodi [Primer of cooperation: For the use of self-educators, cooperative courses, training of agricultural youth]*. Lviv [in Ukrainian].
- Kraiove hospodarske tovarystvo «Sil'skyi hospodar» u Lvovi 1899–1944 rr. [Regional Economic Society "Farmer" in Lviv in 1899–1944]*. (1970). Niu-York: [B. v.] [in Ukrainian].
- Levytskyi, K.** (1934, October 14). *Nasha oshchadnist i hospodarnist [Our thrift and economy]*. *Hospodarsko-kooperatyvnyi chasopys – Economic and cooperative magazine* (p. 4). Lviv [in Ukrainian].
- Mateiko, R.** (2001). *Vikhy istorii ukrainskoho kooperatyvnoho molocharstva [Milestones in the history of Ukrainian cooperative dairy farming]*. *Ukrainska kooperatsiia: istorychni ta sotsialno-ekonomichni aspekty – Ukrainian cooperation: Historical and socio-economic aspects*, 2, 159–163. Lviv [in Ukrainian].
- Pavlykovskiy, Yu.** (1934). *Na profiliakh etapiv kooperatyvnoi dumky i chynu [On the profiles of the stages of cooperative thought and rank]*. *Kooperatyvna respublika – Cooperative republic* (Vol. 1) [in Ukrainian].
- Rehuliamin Sluzhbovyi «Narodnoi torhivli» obshchestva zareiestrovano ho z orhan. porukoiu u Lvovi [Regulamin Official "People's Trade" of the company registered with the body bail in Lviv]*. (1896). Lviv: Nakladom Narodnoi torhivli. Z drukarni Naukovoho Tovarystva im. Shevchenka pid zariadom K. Bednarskoho [in Ukrainian].

- Savchuk, B.** (1999). *Prosvitnytska ta sotsialno-ekonomichna diialnist ukrain-skykh hromadskykh tovarystv u Halychyni (ostannia tretyna XIX st. – kinets 30-kh rokiv XX st.)* [Educational and socio-economic activities of Ukrainian public societies in Galicia (last third of the XIX century – late 30s of the XX century)]. Ivano-Frankivsk: Plai [in Ukrainian].
- Skochylias, I.** (1993). Povitovyi soiuz ukrainskykh kooperatyviv v Drohobychi [County Union of Ukrainian Cooperatives in Drohobych]. *Drohobychchyna – zemlia Ivana Franka – Drohobych region is the land of Ivan Franko*, 1, 509–514. Drohobych: Beskyd [in Ukrainian].
- Struk, Z.** (2000). *Diialnist ukrainskykh kooperatyviv u Zakhidnii Ukraini (1921–1939 rr.)* [Activities of Ukrainian cooperatives in Western Ukraine (1921–1939)]. Lviv: VTs Lviv. un-tu [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 27.01.2021 р.